

BANKŲ IR FINANSŲ TEISĖS GRUPĖ

NAUJIENŲ BIULETENIS

2009 m. gruodis – 2010 m. sausis Nr. 24

ŠIAME NUMERYJE:

- Bankų ir finansų teisė
- Mokesčiai
- Draudimas
- Teismų praktika

BANKŲ IR FINANSŲ TEISĖ

ĮGYVENDINANT DIREKTYVĄ 2007/64/EB DĖL MOKĖJIMO PASLAUGŲ VIDAUS RINKOJE LR SEIMAS PRIĖMĖ ĮSTATYMŲ PAKEITIMUS

Įgyvendinant 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/64/EB dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies keičiančią direktyvas 97/7/EB, 2002/65/EB, 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinantią Direktyvą 97/5/EB (OL 2007 L 319, p. 1) (toliau - Direktyva) Lietuvos Respublikos Seimas priėmė įstatymų pakeitimų paketą:

PAKEISTAS LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKĖJIMŲ ĮSTATYMAS

2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-549 priėmė Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo pakeitimo įstatymą, kuriuo mokėjimų įstatymas išdėstytas nauja redakcija. Taip pat buvo pakeistas įstatyme nustatomas detalus ir išsamus mokėjimo paslaugų sąrašas, apimantis ne tik lėšų pervedimą, bet ir paslaugas, kuriomis sudaromos sąlygos grynuosius pinigus įmokėti arba išimti iš mokėjimo sąskaitos, visas su mokėjimo sąskaitos tvarkymu susijusias operacijas, mokėjimo priemonių (pavyzdžiui, mokėjimo kortelių) išdavimą arba priėmimą ir kt. Pažymėtina, kad įstatymas nėra taikomas operacijoms gryniaisiais pinigais tiesiogiai iš mokėtojo gavėjui be tarpininkų, grynujų pinigų rinkimui, užsiimant labdara arba vykdant veiklą, kuria nesiekama pelno, pinigų keitimo veiklai, čekių, vekselių mokėjimo operacijoms ir kt. Be to, įstatymas netaikomas paslaugoms pagal priemones, kurias galima naudoti prekėms ar paslaugoms įsigyti tik jų išdavėjo patalpose arba ribotame paslaugų teikėjų tinkle ar tik tam tikroms prekėms ar paslaugoms įsigyti (pavyzdžiui, degalinių tinklo kortelės, dovanų čekiai ir pan.). Įstatyme ir Direktyvoje 2007/64/EB nėra reglamentuojami kiti mokėtojo ir gavėjo santykiai, jų teisės ir pareigos: įstatyme mokėjimo operacijos reglamentuojamos neatsižvelgiant į mokėjimo operacijos paskirtį, tai yra neatsižvelgiant į tai, ar mokėjimo operacija atliekama siekiant atsiskaityti už komunalines, kitas namų ūkiams teikiamas paslaugas, išmokėti pensijas, sumokėti mokesčius, įsigyti prekes, paslaugas ir pan.

Įstatyme aiškiai apibrėžiami mokėjimo paslaugų teikėjai, kurie turi teisę teikti mokėjimo paslaugas: kredito įstaigos, mokėjimo įstaigos, pašto pinigų persiuntimo sistemų (žiro) įstaigos, Europos centrinis bankas ir nacionaliniai centriniai bankai, kai jie veikia ne kaip pinigų institucijos, ir valstybės, savivaldybės institucijos, kai jos veikia ne kaip valstybės valdžios institucijos. Įstatyme reglamentuojamos mokėjimo paslaugų teikimo sąlygos ir informavimo apie jas reikalavimai. Išskiriamos vienkartinio mokėjimo ir bendrosios sutartys detalizuojant mokėtojui ir gavėjui teikiamos informacijos turinį, pobūdį, informavimo dažnumą ir informacijos pateikimo būdus. Įstatyme detalai reglamentuojamos mokėjimo paslaugų teikėjų ir mokėjimo paslaugų vartotojų teisės ir pareigos. Nustatoma, kad mokėjimo paslaugų teikėjas gali blokuoti mokėjimo priemonę dėl priežasčių, susijusių su mokėjimo priemonės saugumu, įtariamu neautorizuotu ar nesąžiningu mokėjimo priemonės naudojimu.



TLS ALLIANCE

SUTKIENĖ, PILKAUSKAS IR PARTNERIAI
Didžioji 23, LT – 01128 Vilnius, Lietuva
Tel.: (8 5) 251 4444, 251 4445
Faks.: (8 5) 251 4455
El. paštas: spp@spp.lt
www.spp.lt

Priklausomai nuo to, ar mokėjimo paslaugų vartotojas yra vartotojas, įstatyme numatomas skirtingas apsaugos lygis. Mokėjimo paslaugų vartotojams, kurie nėra vartotojai, daugeliu atvejų numatoma galimybė dėl mokėjimo paslaugų teikimo sąlygų susitarti su savo mokėjimo paslaugų teikėju. Taip užtikrinamas aukštas vartotojų teisių apsaugos lygis ir kartu paliekama galimybė juridiniams asmenims ir jų mokėjimo paslaugų teikėjams lanksčiai susitarti dėl konkrečių mokėjimo paslaugų teikimo sąlygų, atitinkančių jų specifinius poreikius.

PRIIMTAS MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. priėmė Mokėjimo įstaigų įstatymą (Žin., 2009, Nr.153-6887). Šis įstatymas nustato mokėjimo įstaigų licencijavimo, veiklos, jų pabaigos ir veiklos priežiūros tvarką, kad mokėjimo įstaigų sistema būtų stabili, patikima, veiksminga ir saugi. Įstatymas numato, kad Mokėjimo įstaiga gali teikti tik priežiūros institucijos jai išduotoje licencijoje nurodytas mokėjimo paslaugas. Be mokėjimo paslaugų teikimo, mokėjimo įstaiga turi teisę: teikti glaudžiai su mokėjimo paslaugomis susijusias papildomas paslaugas, tokias kaip užsienio valiutos keitimas, lėšų saugojimo veikla, duomenų kaupimas ir tvarkymas; valdyti mokėjimo sistemas; teisės aktų nustatyta tvarka vykdyti kitą veiklą, kuri nėra mokėjimo paslaugų teikimo veikla. Įstatymas numato mokėjimų įstaigos licencijavimo tvarką, kapitalo pakankamumo reikalavimus, priežiūros tvarką ir kitus reikalavimus.

PAKEISTAS BANKŲ ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-551 ir 2009 m. gruodžio 22 d. įstatymu XI-608, kurie įsigaliojo atitinkamai 2009 m. gruodžio 12 d. (Žin., 2009, Nr.153-6889) ir 2010 m. sausio 5 d. (Žin., 2010, Nr.1-19) pakeitė Bankų įstatymo nuostatas. Nustatyta, kad specializuotas bankas, be jam išduotoje licencijoje nurodytų licencinių finansinių paslaugų, gali teikti tik tokias kitas nelicencines finansines paslaugas ir verstis tik tokia kita veikla, be kurių neįmanoma išleisti ir tvarkyti elektroninių pinigų ar kurios padeda juos išleisti ir tvarkyti, ar yra kitaip tiesiogiai susijusios su elektroninių pinigų išleidimu ir tvarkymu, taip pat kaupti duomenis elektroninėse laikmenose kitų juridinių asmenų vardu. Be to, toks specializuotas bankas neturi teisės skolinti. Atsisakyta reikalavimo pateikti registracijos pažymėjimą teikiant dokumentus priežiūros įstaigai gauti, apsiribojama tik įregistruotų banko įstatų pateikimu. Taip pat atsisakyta reikalavimo gauti priežiūros institucijos leidimą, kai keičiasi banko buveinė, tokiu atveju įstatymas nenumato reikalavimo šių įstatų pakeitimą derinti su priežiūros institucija.

PAKEISTAS LIETUVOS BANKO ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-556 (toliau - Įstatymas) pakeitė Lietuvos banko įstatymą. Šio pakeitimo tikslas – suderinti 2006 metais priimto, 2009 m. gruodžio 28 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo pakeitimus. Minėto įstatymo pakeitimu buvo pakeistos Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo nuostatos ir papildytos Lietuvos banko teisės ir pareigos, patikslintos kai kurios įstatymo nuostatų formuluošės, susijusios su mokėjimo įstaigų priežiūra, nustatyta, kad Lietuvos bankas vykdo mokėjimo įstaigų priežiūrą.

PAKEISTAS CENTRINĖS KREDITO UNIJOS ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-553 ir 2009 m. gruodžio 22 d. nutarimu XI-612, kurie įsigaliojo atitinkamai 2009 m. gruodžio 28 d. (Žin., 2009, Nr. 153-6891) ir 2010 m. sausio 5 d. (Žin., 2010, Nr.1-23) pakeitė Centrinės kredito unijos įstatymo nuostatas. Įstatyme numatyta, kad licencinės finansinės paslaugos yra ir mokėjimo paslaugos. 2009 m. gruodžio 28 d. pakeitimu atsisakyta reikalavimo teikiant dokumentus priežiūros įstaigai licencijai gauti, pateikti registracijos pažymėjimą apsiribojant tik įregistruotais Centrinės kredito unijos įstatais. Atsisakyta reikalavimo gauti priežiūros institucijos leidimą, kai keičiasi Centrinės kredito unijos buveinė, tokiu atveju įstatymas nenumato šių įstatų pakeitimo derinti su priežiūros institucija. Pakeitimų įstatymas papildytas nuostata, jog Centrinės kredito unijos visuotinis narių susirinkimas, be kitų Centrinės kredito unijos įstatuose ir įstatymuose nustatytų teisių ir galių, keičia ir Centrinės kredito unijos buveinę.

PAKEISTAS KREDITO UNIJŲ ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-555 ir 2009 m. gruodžio 22 d. nutarimu XI-597, kurie įsigaliojo atitinkamai 2009 m. gruodžio 28 d. (Žin., 2009, Nr. 153-6893) ir 2010 m. sausio 5 d. (Žin., 2010, Nr.1-8) pakeitė Kredito unijų įstatymo nuostatas. 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymo pakeitimas numato, kad kredito unija turi teisę teikti ir Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 5 straipsnyje nustatytos mokėjimo paslaugos, įskaitant ir kelionių čekių, vekselių ir kitų mokėjimo priemonių administravimą, jei šios veiklos neapima aukščiau nurodytų mokėjimo paslaugų, taip pat valiutos keitimo (grynaisiais pinigais) paslaugas. Taip pat nustatyta, kad pirma, kredito unijos steigimo sutartyje turi būti numatytas ne tik pavadinimas, bet ir buveinė, antra, pakeitime numatoma, jog kredito unijos steigimo sutartį pasirašiusių fizinių asmenų parašų tikrumas notaro netvirtinamas. Atsisakyta reikalavimo teikiant dokumentus priežiūros įstaigai licencijai gauti pateikti registracijos pažymėjimą, apsiribojant tik įregistruotais kredito unijos įstatais ir reikalavimo gauti priežiūros institucijos leidimą, kai keičiama Centrinės kredito unijos buveinė. Įstatymas papildytas nuostata, jog kredito unijos visuotinis narių susirinkimas keičia kredito unijos buveinę.

PAKEISTAS FINANSŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-554 pakeitė finansų įstaigų įstatymo nuostatas. Pirma, šiuo įstatymu patikslinamos finansinio tarpininkavimo (agento veiklos) ir tai, kas įstatymu leidėjo laikoma indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš neprofesionalių rinkos dalyvių. Įgyvendinant aukščiau minėtą Direktyvą numatyta, jog indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu iš neprofesionalių rinkos dalyvių nelaikomas lėšų priėmimas iš mokėjimo paslaugų vartotojų mokėjimo paslaugoms teikti; lėšų priėmimas, jei priimtos lėšos nedelsiant keičiamos į išleidžiamus elektroninius pinigus; lėšų priėmimas išduodant korteles ar kitas priemones, kurios naudojamos įsigyjant prekes arba paslaugas tik iš šias korteles ar kitas priemones išdavusio asmens. Taip pat patikslintas finansinių paslaugų sąrašas, kuriame numatoma, jog finansinės paslaugos yra mokėjimo paslaugos, taip pat kelionių čekių, vekselių ir kitų mokėjimo priemonių išdavimas ir administravimas, jei šios veiklos neapima mokėjimo paslaugos.

PAKEISTAS PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO PREVENCIJOS ĮSTATYMAS

Atsižvelgiant į minėtą Direktyvą bei Mokėjimo įstaigų įstatymo (Žin., 2009, Nr.153-6887) nuostatas, Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-559 pakeitė Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymą, kuriame išplėtė subjektų ratą, kuriems taikomi pinigų plovimo prevencijos reikalavimai. Įstatyme nurodoma, kad finansų įstaiga yra ir mokėjimo įstaiga. Taip pat pakeitimu numatoma, jog Lietuvos bankas patvirtina mokėjimo įstaigoms skirtus nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui.

PAKEISTAS UŽSIENIO VALIUTOS LIETUVOS RESPUBLIKOJE ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-561 (Žin., 2009, Nr. 153-6899) pakeitė Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymą, kuriame numatyta, kad .litus į užsienio valiutą, užsienio valiutą į litus ar vieną užsienio valiutą į kitą užsienio valiutą keisti (pirkti, parduoti) suteikiama teisė kredito įstaigoms, turinčioms tokiai veiklai įstatymų nustatyta tvarka išduotus leidimus (licencijas), kitiems mokėjimo paslaugų teikėjams, kai tai yra susiję su mokėjimo paslaugų teikimu, ir finansų maklerio įmonės, kai tai yra susiję su investicinių paslaugų teikimu.

PAKEISTAS BUHALTERINĖS APSKAITOS ĮSTATYMAS

Atsižvelgiant į priimtą Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymą Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 10 d. įstatymu Nr. XI-552 pakeitė Buhalterinės apskaitos įstatymą. Pakeitime numatoma, kad mokėjimo įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkymą ir organizavimą nustato buhalterinės apskaitos įstatymas, jei kiti Lietuvos Respublikos įstatymai nenustato kitaip.

PRIIMTI LIETUVOS BANKO NUTARIMAI, ĮGYVENDINANTYS MOKĖJIMO ĮSTAIGŲ ĮSTATYMĄ

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 24 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 238 (Žin., 2010, Nr. Nr. 4-181) „Dėl Lietuvos banko išduodamų leidimų mokėjimo įstaigoms“ patvirtino Mokėjimo įstaigų licencijavimo taisykles.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 24 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 240 (Žin., 2010, Nr. Nr. 2-119) „Dėl mokėjimų įstaigų nuosavo kapitalo skaičiavimo taisyklių“ patvirtino Mokėjimo įstaigų nuosavo kapitalo skaičiavimo taisykles. Taisyklės numato mokėjimų įstaigos kapitalo sudėtį, t.y. kokias kapitalas sudaro mokėjimų įstaigos I ir II lygio kapitalą. Nustatomi kapitalo skaičiavimo metodai, bei reikalavimai atitinkamiems metodams taikyti. Nustatomi kapitalo dydžiai.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 30 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 245 (Žin., 2010, Nr. Nr. 4-182) „Dėl teisės teikti mokėjimo paslaugas Lietuvos Respublikoje ir kitose valstybėse narėse įgyvendinimo taisyklių“. Teisės teikti mokėjimo paslaugas Lietuvos Respublikoje ir kitose valstybėse narėse įgyvendinimo taisyklės nustato Mokėjimo įstaigų įstatymo (Žin., 2009, Nr. 153-6887) 10 ir 11 straipsnių, reglamentuojančių mokėjimo įstaigos teisę teikti mokėjimo paslaugas kitose valstybėse narėse ir kitos valstybės narės mokėjimo įstaigos teisę teikti mokėjimo paslaugas Lietuvos Respublikoje, įgyvendinimo tvarką; pranešimų apie ketinimą teikti mokėjimo paslaugas kitoje valstybėje narėje įsteigus filialą arba neįsteigus filialo, pateikimą Lietuvos bankui, Lietuvos banko veiksmus, susijusius su pranešimuose nurodytos informacijos perdavimu, ir atsakymo perduoti kitos valstybės narės priežiūros institucijai pagrindus bei Lietuvos banko veiksmus, gavus iš kitos valstybės narės priežiūros institucijos pranešimą apie kitos valstybės narės mokėjimo įstaigos ketinimą steigti filialą Lietuvos Respublikoje arba teikti mokėjimo paslaugas per tarpininką arba neįsteigus filialo.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 30 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 246 (Žin., 2010, Nr. 4-183) „Dėl viešojo mokėjimo įstaigų sąrašo tvarkymo taisyklių“ patvirtino Viešojo mokėjimo įstaigų sąrašo tvarkymo taisyklės. Viešojo mokėjimo įstaigų sąrašo tvarkymo taisyklės nustato mokėjimo įstaigos ir kredito unijos bei mokėjimo įstaigos filialų ir tarpininkų įtraukimo, atsakymo įtraukti į viešąjį mokėjimo įstaigų sąrašą ir išbraukimo iš jo pagrindus, viešajame mokėjimo įstaigų sąrašė pateikiamus duomenis ir šio sąrašo tvarkymo reikalavimus. Šios Taisyklės taikomos mokėjimo įstaigoms, turinčioms Lietuvos banko išduotą mokėjimo įstaigos licenciją ar mokėjimo įstaigos ribotos veiklos licenciją ir įregistruotoms Juridinių asmenų registre, jų filialams ir tarpininkams ir kredito unijoms, turinčioms Lietuvos banko išduotą licenciją.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 31 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 247 (Žin., 2010, Nr. Nr. 4-184) „Dėl mokėjimo įstaigų finansinių ataskaitų“ patvirtino mokėjimo įstaigų finansines pelno (nuotolių) ir balanso ataskaitų formas 5001 ir 5002 formas.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 30 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 248 (Žin., 2010, Nr. Nr. 4-185) „Dėl vidaus kontrolės, rizikos valdymo ir gautų lėšų apsaugos reikalavimų mokėjimo įstaigoms“ patvirtino Vidaus kontrolės, rizikos valdymo ir gautų lėšų apsaugos reikalavimus mokėjimo įstaigoms. Šios taisyklės nustato pagrindinius vidaus kontrolės, rizikos valdymo ir mokėjimo paslaugų vartotojų arba iš kitų mokėjimo paslaugų teikėjų gautų lėšų apsaugos reikalavimus, kuriuos mokėjimo įstaiga turi vykdyti, kad jos veikla būtų stabili, patikima ir saugi.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 30 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 249 (Žin., 2010, Nr. 2-120) „Dėl mokėjimo įstaigoms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui“ nustatė, jog mokėjimo įstaigoms, įgyvendinant pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus, *mutatis mutandis* taikomi Kredito įstaigoms skirti nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui (išskyrus 5–8, 27.1 punktus), patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2008 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. 82 (Žin., 2008, Nr. 62-2374), reikalavimai.

ĮTVIRTINTI FINANSINIŲ PASLAUGŲ SEKTORIAUS ATLYGINIMŲ NUSTATYMO POLITIKOS PRINCIPAI

Lietuvos bankas ir Draudimo priežiūros komisija, atsižvelgdami į Europos Komisijos rekomendaciją Nr. 2009/384/EB dėl finansinių paslaugų sektoriaus atlyginimų nustatymo politikos (OL 2009 L 120, p. 20) ir Europos bankų priežiūros institucijų komiteto dokumentą „Aukšto lygio atlyginimo politikos principai“ (angl. *High-level principles for Remuneration Policies*) atitinkamai priėmė nutarimus, įtvirtinančius atlyginimo nustatymo politikos principus kredito įstaigoms ir draudimo ir perdraudimo įmonėms.

Lietuvos bankas 2009 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. 228 (Žin., 2009, Nr. 149-6708) „Dėl minimalių kredito įstaigų darbuotojų atlygio politikos reikalavimų“ patvirtino minimalius reikalavimus, kurių turi laikytis kredito įstaigos, nustatydamos ir išmokėdamos premijas ir kitas išmokas, skiriamas už veiklos rezultatus darbuotojams, kurių profesinė veikla ir (arba) priimami sprendimai gali turėti reikšmingą įtaką kredito įstaigos prisiimamai rizikai. Nutarime taip pat nustatomi kriterijai, kuriais vadovaujantis turi būti vertinami banko darbuotojo rezultatai. Numatoma, jog banko stebėtojų taryba atsakinga už Politikos principų nustatymą, o valdyba – už Politikos įgyvendinimą. Politika taikoma bankui ir jo finansinei grupei.

2009 m. gruodžio 2 d. Draudimo priežiūros komisijos nutarimu Nr. N-211 „Dėl Lietuvos Respublikos Draudimo priežiūros komisijos 2009 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. N-211 „Dėl privalomųjų nurodymų draudimo ir perdraudimo įmonių skaidriam, patikimam ir apdairiam valdymui patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2009, 154-7009) buvo pakoreguoti ir papildyti privalomieji nurodymai draudimo ir perdraudimo įmonių skaidriam, patikimam ir apdairiam valdymui (toliau – Nurodymai), kurie privalo būti įgyvendinti iki 2010 m. birželio 30 d. Nurodymai yra taikomi Lietuvos Respublikoje įsteigtoms draudimo įmonėms, perdraudimo įmonėms, užsienio valstybių draudimo įmonių filialams ir užsienio valstybių perdraudimo įmonių filialams (toliau – įmonės).

Nurodymuose reikalaujama, kad įmonės valdyba tvirtintų atlyginimų nustatymo politiką visiems darbuotojams. Reikalaujama, kad įmonės vidaus tvarkoje būtų tinkamai apibrėžtos darbuotojų karjeros galimybės, materialinio ir kitokio skatinimo sistema bei sąlygos darbuotojams kelti kvalifikaciją ir mokytis.

Nurodymuose nustatyta, kad atlyginimų politika, be kitų reikalavimų, atitiktų ir šiuos principus: skatintų patikimą ir veiksmingą rizikos valdymą ir neskatintų prisiimti pernelyg didelės rizikos, atitiktų įmonės verslo strategiją ir tikslus, rekomenduojama atsižvelgti ir į nefinansinius rezultatus. Taip pat reikalaujama atlyginimų politikoje nustatyti maksimalią kintančią atlyginimo dalį, o ji turėtų būti priklausoma nuo pakankamai ilgo laikotarpio įmonės rezultatų.

PRIMTA STATISTINIŲ DUOMENŲ TEIKIMO LIETUVOS BANKUI TVARKA

Lietuvos banko valdyba 2009 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 241 (Žin., 2009, Nr. 155-7016) patvirtino statistinės informacijos ir duomenų, reikalingų sudarant Lietuvos Respublikos mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą, pateikimo Lietuvos bankui tvarką. Nustatyta, kad statistinę informaciją ir duomenis, kurių reikia sudarant mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą, Lietuvos bankui rengia ir pagal Lietuvos banko nustatytą apimtį,

struktūrą ir terminus teikia valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, šalies ūkio subjektai, nurodyti šioje tvarkoje. Tvarka nustato duomenų teikimo terminus, bei ataskaitinius laikotarpius, už kuriuos duomenys turi būti teikiami Lietuvos bankui

MOKESČIAI

PAKEISTAS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 22 d. įstatymu Nr. XI-637 priėmė Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 2, 4, 7, 8, 9, 10, 16 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą. Šiuo įstatymo pakeitimu numatyta, jog apskaičiuota pardavimo pridėtinės vertės mokesčio suma už patiektas prekes ir suteiktas paslaugas draudžiamosioms pajamoms nepriskiriama. Taip pat įstatymo pakeitime numatyta, jog nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kaip jie apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, gaunantys pajamas pagal autorines sutartis iš draudėjo – Lietuvos vieneto yra draudžiami socialiniu draudimu. Taip pat įstatymo pakeitime numatyta, kad socialinio draudimo įmokos neskaiciuojamos nuo apskaičiuotos pardavimo pridėtinės vertės mokesčio sumos už patiektas prekes ir suteiktas paslaugas. Taip pat įstatyme numatyti kiti pakeitimai, susiję su verslo liudijimais. Įstatymas, įsigalioja 2010 m. sausio 1 d. ir taikomas apskaičiuojant ir mokant valstybinio socialinio draudimo įmokas už 2010 ir vėlesnius metus.

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gruodžio 22 d. įstatymu Nr. XI-638 priėmė Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 2, 4, 7, 8, 9 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 2, 3 ir 5 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą. Svarbiausias įstatymo pakeitimas numato, kad Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, gauna pajamas pagal autorines sutartis iš draudėjo – Lietuvos vieneto, privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims, ligos ir motinystės socialiniu draudimu ir sveikatos draudimu, išskyrus atvejus, kai tokios pajamos gaunamos verčiantis individualia veikla. Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, gaunantys pajamas iš sporto veiklos ar atlikėjo veiklos iš draudėjo – Lietuvos vieneto, su kuriuo jie nesusiję darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims, ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama tik motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) išmokoms gauti, ir sveikatos draudimu, išskyrus atvejus, kai tokios pajamos gaunamos verčiantis individualia veikla. Taip pat įtvirtinta nuostata, jog Valstybinio socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo socialinio draudimo įmokų bazės, nustatytos proporcingai veiklos vykdymo laikotarpiui, kai individualios įmonės, ūkinės bendrijos ar savarankiškai dirbantys asmenys vykde veiklą ne visus mokesčius metus. Pakeista ūkininkų ir jų partnerių bei kitų savarankiškai dirbančių asmenų socialinio įmokų mokėjimo tvarka nustatant, kad įmokos mokamos iki einamojo mėnesio paskutinės dienos.

ĮSIGALIOJO PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO PAKEITIMAI

Nuo 2010 m. sausio 1 d. pagal Pelno mokesčio įstatymo (toliau - PMI) 5 str. 1 d. 2 punkto pakeitimą užsienio vieneto

pajamos, gautos ne per jų nuolatines buveines Lietuvos Respublikoje, už parduotą, kitokiu būdu perleistą nuosavybėn arba išnuomotą nekilnojamąjį pagal prigimtį daiktą, esantį Lietuvos Respublikos teritorijoje; Lietuvos Respublikoje vykdomą atlikėjų ir sporto veiklą bei metinės išmokos (tantjėmoms) už stebėtojų tarybos narių veiklą apmokestinamos prie pajamų šaltinio taikant 15 proc. mokesčio tarifą. Nuo 2010 m. sausio 1 d. pagal PMĮ 5 str. 1 d. 3 punkto pakeitimą pajamos iš paskirstytojo pelno apmokestinamos taikant 15 proc. mokesčio tarifą. Mokesčio tarifai, taikomi apskaičiuojant 2010 metų ir vėlesnių metų mokestinių laikotarpių pelno mokestį.

Nustatyta, kad pagal 15 proc. mokesčio tarifas taikomas apmokestinant Lietuvos vienetų ir nuolatinių buveinių apmokestinamąjį pelną, gautą paramą, panaudotą ne pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatyme nustatytą paramos paskirtį, taip pat iš vieno paramos teikėjo per mokestinį laikotarpį grynais pinigais gautos paramos dalį, viršijančią 250 MGL dydžio sumą, apmokestinama be atskaitymų, taikant 15 proc. mokesčio tarifą. Pagal PMĮ pakeitimą panaikintos tik individualioms įmonėms ir ūkinėms bendrijoms taikytos nuostatos, pagal kurias šie nustatyti kriterijus atitinkantys vienetai galėjo neapmokestinti apmokestinamojo pelno dalies, atitinkančios 25 tūkstančių litų sumą. Vienetų (išskyrus pelno nesiekiančius), kuriuose vidutinis sąrašuose esančių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių ir mokestinio laikotarpio pajamos neviršija 500 tūkstančių litų, nepriklausomai nuo jų teisinės formos, apmokestinamasis pelnas apmokestinamas taikant 5,0 proc. mokesčio tarifą, išskyrus atvejus, nustatytus PMĮ. Šios nuostatos taikomos ir žemės ūkio veiklą vykdančioms vienetais. Pagal PMĮ pakeitimą pelno nesiekiančių vienetų, kurių mokestinio laikotarpio pajamos iš ūkinės komercinės veiklos neviršija 1 milijono litų, apmokestinamojo pelno dalis, atitinkanti 25 tūkstančių litų sumą, nuo 2010 m. pradedusio mokestinio laikotarpio (ir vėlesniais mokestiniais laikotarpiais) apmokestinama taikant 0 procentų mokesčio tarifą, o likusi apmokestinamojo pelno dalis – taikant 15 procentų mokesčio tarifą, o Lietuvos vieneto, kuris nėra laisvosios ekonominės zonos įmonė, fiziniams asmenims paskirstomas 2009 metų ir vėlesnių metų pelnas (ar jo dalis), proporcingai tenkantis dėl PMĮ 12 straipsnio 5, 15, 16 punktuose, 46-1 straipsnyje nustatytų lengvatų neapmokestinamam ir (arba) taikant 0 procentų tarifą apmokestinamam apmokestinamajam pelnui, išskyrus PMĮ 5 straipsnio 6 dalyje nurodytą atvejį, apmokestinamas taikant 15 procentų mokesčio tarifą.

Taip pat nustatyta, kad apskaičiuodamas avansinį pelno mokestį, mokesčio mokėtojas gali atsižvelgti į pasikeitusį pelno mokesčio tarifą, t.y. avansinio pelno mokesčio sumą jis gali apskaičiuoti atsižvelgdamas į naują 15 proc. pelno mokesčio tarifą ar kitą jam nuo 2010 metais pradedusio mokestinio laikotarpio taikomą tarifą.

Apskaičiuojant 2010 metų ir vėlesnių metų mokestinių laikotarpių apmokestinamąjį pelną, iš pajamų atskaitomiems leidžiamiems atskaitymams priskiriamos visos išlaidos darbuotojų naudai, jei ši darbuotojų gauta nauda pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas yra gyventojų pajamų mokesčio objektas (nauda priskiriama gyventojų apmokestinamosioms arba neapmokestinamosioms pajamoms). PMĮ įvedamos naujos teisinio reguliavimo nuostatos dėl mokestinių nuostolių perdavimo tarp vienetų grupės vienetų (PMĮ papildytas X¹ skyriumi).

Pagal PMĮ pakeitimus, PMĮ 33 str. 2 dalyje, 34 str. 3 dalyje bei 35 str. 2 ir 3 dalyse nustatytos dividendų neapmokestinimo

išimtytis gali būti taikomos visai išmokėtų ar gautų dividendų sumai, taip pat pagal PMĮ 33 str. 3 dalį pelno mokestis išskaičiuotas nuo Lietuvos vienetai išmokėtų dividendų gali būti įskaitomas nuo visos jam išmokėtų dividendų sumos, neatsižvelgiant į tai, kad dividendus išmokantys vienetai paskirsto neapmokestiną pelną dėl jiems taikomų mokestinių lengvatų (apmokestinamajam pelnui yra taikomas 0 proc. mokesčio tarifas arba vieneto apmokestinamasis pelnas (ar jo dalis) nėra apmokestintas dėl PMĮ 12 str. 5, 15, 16 punktuose, 46¹ straipsnyje nustatytų lengvatų).

Įstatymu pakeistas tam tikrų Lietuvos vieneto per nuolatines buveines gautų pajamų dvigubo apmokestinimo panaikinimo mechanizmas vietoje kredito metodo taikant atleidimo metodą, t.y. per Lietuvos vieneto nuolatines buveines, esančias Europos ekonominės erdvės valstybėse arba valstybėse, su kuriomis Lietuva yra sudariusi ir taiko dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, vykdomos veiklos pajamos nepriskiriamos Lietuvos vieneto mokesčio bazei, jeigu per šias nuolatines buveines vykdomos veiklos pajamos nustatyta tvarka apmokestinamos pelno mokesčiu ar jam tapačiu mokesčiu tose valstybėse. Kartu, atsižvelgiant į tai, kad pelno mokestis nuo minėtų pajamų Lietuvoje nebebūtų mokamas, vienetai apskaičiuojant metinę Lietuvoje mokėtiną pelno mokesčio sumą iš jos nebebūtų atimamos tokiose užsienio valstybėse nuo per nuolatines buveines gautų pajamų sumokėtos mokesčio sumos. Be to, atsižvelgiant į tai, kad minėtoms per nuolatines buveines vykdomos veiklos pajamoms tenkančios sąnaudos yra įvertinamos apskaičiuojant užsienyje mokėtiną pelno ar jam tapataus mokesčio sumą, tokios sąnaudos priskiriamos neleidžiamiesiems atskaitymams.

Galiausiai pagal PMĮ 18 str. 2 dalies pakeitimus, apskaičiuojant 2009 metų ir vėlesnių metų mokestinių laikotarpių pelno mokestį, ilgalaikis turtas, kuris yra registruojamas atitinkamo turto registre, pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais, tam tikrai ilgalaikio turto grupei gali būti priskiriamas atsižvelgiant į tokio turto naudojimo, o ne įregistravimo, paskirtį. Pavyzdžiui, tam tikri kranai yra registruojami kaip transporto priemonės, tačiau faktiškai įmonėje naudojami kaip įrenginiai, todėl pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais tokie kranai, atsižvelgiant į jų naudojimo paskirtį, gali būti priskiriami ne krovininių automobilių ilgalaikio turto grupei, o įrengimų ilgalaikio turto grupei. Be to, atsakyta reikalavimo, kad ilgalaikio turto likvidacinė vertė pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais turi būti ne mažesnė kaip 1 litas.

ĮSIGALIOJO GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO PAKEITIMAI

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau - GPMĮ) 17 str. 1 d. 14 punktas pakeistas siekiant užtikrinti, kad pasikeitus Pelno mokesčio įstatymui galėtų būti ir toliau taikoma GPMĮ 17 str. 14 punkte nustatyta lengvata, t.y. pajamų mokesčiu neapmokestinamos darbuotojo naudai darbdavio mokamos gyvybės draudimo įmokos pagal gyvybės draudimo sutartį, kai draudimo sutarties terminas ne trumpesnis kaip 10 metų arba kai draudimo išmoka išmokama apdraustajam sulaukus pensinio amžiaus pagal Profesinių pensijų kaupimo įstatymo nuostatas, ir draudimo įmokų už papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą, kai draudimo objektas yra apdraustojo sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimas, ir pensijų įmokų į pensijų sąskaitą pensijų fonde suma, per mokestinį laikotarpį neviršijanti 25 procentų per mokestinį laikotarpį darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų. Taip pat šiame punkte nustatyta, kad neapmokestinamosioms

pajamoms priskiriamos tam tikrus kriterijus atitinkančios darbuotojo naudai darbdavio mokamos papildomo (savanoriško) sveikatos draudimo įmokos, kurios iki 2009-12-31 apmokestinamos taikant 15 proc. pajamų mokesčio tarifą. Įstatymo 1 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių nuostatos taikomos apskaičiuojant ir deklaruojant 2010 metų ir vėlesnių mokesčių laikotarpių apmokestinamąsias pajamas.

Pakeitimais taip pat nustatyta, kad tėvystės pašalpos, kaip ir motinystės bei motinystės (tėvystės) pašalpos, nėra priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms, t.y. tėvystės pašalpoms taikomas toks pats mokesstinis režimas kaip ir kitoms su vaiko gimimu ir auginimu susijusioms pašalpoms, t.y. jos priskiriamos apmokestinamosioms pajamoms.

ĮGYVENDINANT DIREKTYVĄ 2008/9/EB DĖL PVM GRAŽINIMO BUVO PATVIRTINTOS ATITINKAMOS NACIONALINĖS TEISĖS PVM GRAŽINIMO TAISYKLĖS

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2009 m. gruodžio 16 d. nutarimu Nr. 1711 (Žin., 2009, Nr. 154-6966) vadovaudamasi Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (Žin., 2002, Nr. 35-1271; 2004, Nr. 17-505) 42 ir 119 straipsniais ir įgyvendindama 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos ir 2008 m. vasario 12 d. Tarybos direktyvos 2008/9/EB, nustatančios direktyvoje 2006/112/EB numatyto pridėtinės vertės mokesčio gražinimo apmokestinamiesiems asmenims, kurie nėra įsisteigę PVM gražinančioje valstybėje narėje, o yra įsisteigę kitoje valstybėje narėje, išsamias taisykles, nuostatas, nustatė, jog Užsienio apmokestinamojo asmens pateiktame prašyme nurodyta gražintina PVM suma negali būti mažesnė kaip: 1380 litų, jeigu teikiamas prašymas už laikotarpį, trumpesnį kaip vieneri kalendoriniai metai, bet ne trumpesnį kaip tų pačių kalendorinių metų 3 kalendoriniai mėnesiai; 170 litų, jeigu teikiamas prašymas už visus kalendorinius metus arba likusią iki kalendorinių metų pabaigos dalį, trumpesnę kaip 3 kalendoriniai mėnesiai. Nutarimas taikomas nuo 2010 m. sausio 1 d.

Finansų ministerija 2009 m. gruodžio 24 d. Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-474 (Žin., 2009, Nr. 156-7050) pakeitė bei išdėstė nauja redakcija Prašymų gražinti kitose valstybėse narėse įsikūrusiems apmokestinamiesiems asmenims jų Lietuvos Respublikoje sumokėtą PVM pateikimo ir nagrinėjimo bei PVM gražinimo taisykles bei Prašymų gražinti už Europos Bendrijų teritorijos ribų įsikūrusiems apmokestinamiesiems asmenims jų Lietuvos Respublikoje sumokėtą PVM pateikimo ir nagrinėjimo bei PVM gražinimo taisykles. Įsakymas taikomas nuo 2010 m. sausio 1 d.

Taip pat 2009 m. gruodžio 22 d. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko įsakymu Nr. VA-102 (Žin., 2009, Nr. 154-7001) buvo nauja redakcija išdėstyta įsakymas „Dėl pridėtinės vertės mokesčio deklaracijos bei kitų su šiuo mokesčiu susijusių formų bei jų užpildymo taisyklių patvirtinimo“. Įsakymu patvirtinta Pridėtinės vertės mokesčio deklaracijos FR0600 formos 02 versija, Pridėtinės vertės mokesčio deklaracijos ir kitų su šiuo mokesčiu susijusių formų užpildymo taisyklės. 2009 m. gruodžio 23 d. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko įsakymu Nr. VA-103 (Žin., 2009, Nr. 156-7064) buvo išdėstyta nauja redakcija įsakymas „Dėl Prekių tiekimo į kitas Europos Sąjungos valstybes nares ataskaitos formos ir jos pildymo, teikimo ir tikslinimo taisyklių patvirtinimo“. Įsakymu patvirtinta Europos Sąjungos valstybės

narės ataskaitos FR0564 forma su papildomu lapu, Prekių tiekimo į kitas Europos Sąjungos valstybes nares ataskaitos FR0564 versija 03 formos pildymo, teikimo ir tikslinimo taisyklės.

2009 m. gruodžio 31 d. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko įsakymu Nr. VA-109 (Žin., 2010, Nr. 1-57) pakeistas įsakymas „Dėl Įregistravimo į Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų registrą/išregistravimo iš Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų registro taisyklių“ siekiant tobulinti mokesčių mokėtojų registravimą, sudarant galimybę prašymus įregistruoti į Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų registrą ar išsiregistruoti iš jo teikti elektroniniu būdu ir užtikrinti tinkamą elektroninių prašymų duomenų apdorojimą.

IŠLEISTAS VMI VIRŠININKO ĮSAKYMAS DĖL LAIKINOJO ATIDĖJIMO RĖŽIMO METU GALINČIŲ ATSIIRASTI MOKESTINIŲ PRIEVOLIŲ UŽTIKRINIMO PRIEMONIŲ APSKAIČIAVIMO METODIKOS

2009 m. gruodžio 15 d. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko įsakymu Nr. VA-97 (Žin., 2009, Nr. 151-6812) pakeistas įsakymas „Dėl Akcizais apmokestinamų prekių gabenimo taikant akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimą metu galinčių atsirasti mokesčių prievolių įvykdymą užtikrinančių laidavimo, garantijos ir piniginių užstatų dydžio apskaičiavimo metodikos“. Pakeitime numatoma, kad pagal sandėlio savininko raštišką prašymą, mokesčių prievolių įvykdymo užtikrinimo būdo dydis gali būti skaičiuojamas 1 proc. Metodikos 5 punkte nurodytos sumos, jeigu iš sandėlio prekės taikant akcizų mokėjimo laikinojo atidėjimo režimą (toliau – AMLAR) gabenamos geležinkelio transportu ar jūrų keliais, 3 proc. Metodikos 5 punkte nurodytos sumos, jeigu iš sandėlio taikant AMLAR autocisternomis gabenamas paties pagamintas bioetanolis, ir sandėlio savininkas neturi didesnių kaip 1000 litų mokesčių nepriemokų biudžetams ir (arba) fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija, neturi nepriemokų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui; sandėlio savininkui nėra nustatyta papildomų sandėlio veiklos reikalavimų.

ĮSIGALIOJO PVM ĮSTATYMO PAKEITIMAI

Atsižvelgiant į Tarybos direktyvos 2008/8/EB nuostatas, įstatymu pakeistas PVM įstatymo 13 straipsnis ir paslaugų teikimo apmokestinamiesiems asmenims atveju nustatyta nauja pagrindinė taisyklė, pagal kurią apmokestinamiesiems asmenims teikiamos paslaugos laikomos suteiktos šalyje, kurioje įsikūręs paslaugų pirkėjas (apmokestinamasis asmuo) (iki 2009 m. gruodžio 31 d. pagal pagrindinę taisyklę paslaugų suteikimo vieta buvo laikoma paslaugų teikėjo (apmokestinamojo asmens įsikūrimo šalis). Kartu su tuo yra pateiktos nuostatos, kokie asmenys, be nurodytų PVM įstatymo 2 straipsnyje apmokestinamųjų asmenų, paslaugų vietos nustatymo tikslais taip pat laikomi apmokestinamaisiais asmenimis: tai – apmokestinamieji asmenys, įsigyjantys bet kokias paslaugas, skirtas vykdyti veiklai ir sandoriams, kurie nėra PVM objektas pagal PVM įstatymo 3 str. 1-3 dalis, ir PVM mokėtojais įregistruoti juridiniai asmenys, kurie nėra apmokestinamieji asmenys.

Tuo atveju, jeigu paslaugas įsigytų neapmokestinamasis asmuo, nesantis PVM mokėtoju, paslaugos kaip iki šiol laikomos suteiktomis šalyje, kurioje įsikūręs paslaugų teikėjas.

Atsižvelgiant į kai kurių paslaugų pobūdį, atskirais atvejais ir toliau bus taikomos specifinės paslaugų teikimo vietos nustatymo taisyklės, pvz., paslaugoms, susijusioms su nekilnojamaisiais pagal prigimtį daiktais; kultūros, meno, sporto mokslo, mokymo pramogų ir kitų panašių paslaugų bei tokios veiklos organizatorių paslaugoms; keleivių vežimo paslaugoms; prekių vežimo (tiek prekių vežimo tarp valstybių narių, tiek toms, kurios nelaikomos prekių vežimu tarp valstybių narių) bei papildomoms vežimo paslaugoms, teikiamoms neapmokestinamiesiems asmenims, ir kitoms.

Be to, nustatytos naujos specifinės nuostatos dėl maitinimo paslaugų suteikimo vietos, t. y. maitinimo paslaugos, išskyrus atvejus, kai jos teikiamos Europos Bendrijų teritorijoje keleivius vežančiuose laivuose, orlaivuose arba traukiniuose, laikomos suteiktomis šalies teritorijoje tuo atveju kai jos faktiškai atliktos šalies teritorijoje (iki 2009 m. gruodžio 31d. buvo laikomos suteiktomis šalies teritorijoje tuo atveju, jeigu paslaugų teikėjas yra įsikūręs šalies teritorijoje). Įstatymu nustatytos skirtingos paslaugų vietos nustatymo taisyklės teikiant trumpalaikės transporto nuomos paslaugas ir ilgalaikės transporto nuomos paslaugas, t. y. trumpalaikės transporto priemonės nuomos (kai transporto priemonę nuomininkas valdo ne ilgiau kaip 30 dienų, o laivą – ne ilgiau kaip 90 dienų) paslaugos laikomos suteiktomis šalies teritorijoje tuo atveju, kai nuomojama transporto priemonė nuomininkui fiziškai perduodama šalies teritorijoje.

Kai kurie nauji su kultūros, meno, sporto, švietimo, mokslo, mokymo, pramogų ir panašių paslaugų suteikimo nustatymo vieta susiję pasikeitimai – įsigalioja nuo 2011 m. sausio 1d., o su ilgalaikės transporto priemonių nuomos paslaugų suteikimo vieta – nuo 2013 m. sausio 1d.

Įstatymu pakeistame PVM įstatymo 95 straipsnyje yra nustatyta, kad šalies teritorijoje neįsiskūrusių užsienio apmokestinamųjų asmenų visoms apmokestinamiesiems asmenims suteiktoms paslaugoms, kurioms taikoma nauja pagrindinė paslaugų teikimo vietos nustatymo taisyklė, ir kurių vieta pagal šią taisyklę yra šalies teritorija, bus taikomas „atvirkštinio“ apmokestinimo mechanizmas, t. y. šių paslaugų pirkėjas, apmokestinamasis asmuo, turės apskaičiuoti šių įsigytų paslaugų pardavimo PVM. Atkreiptinas dėmesys, kad neįsiskūrusiais šalies teritorijoje užsienio apmokestinamaisiais asmenimis PVM įstatymo 95 straipsnyje yra laikomi ir šalies teritorijoje padalinį turintys užsienio asmenys, kurie šio straipsnio 1 dalyje nurodytą prekių tiekimą (paslaugų teikimą) vykdo ne per šalies teritorijoje esantį padalinį. Be to, įstatyme nustatyta, kad PVM įstatymo 95 str. 5 dalyje nurodytais atvejais prievolės apskaičiuoti „atvirkštinio“ būdu šalies teritorijoje tiekiamų prekių bei tiekiamų paslaugų perdavimo PVM neatsiranda jų pirkėjams – užsienio asmenims, neturintiems padalinio ir (arba) neįregistruotiems PVM mokėtoju Lietuvos teritorijoje.

Pakeitimais įgyvendinamas vieno langelio principas ir apmokestinamiesiems asmenims sudaroma galimybė prašymus grąžinti PVM skirtingoms valstybėms narėms teikti elektroninėje sistemoje per savo įregistravimo valstybės mokesčių administratorių. Be to, įstatyme iš dalies tikslinamos su PVM grąžinimu kitose valstybėse narėse įsiskūrusiems asmenims susiję atskiros nuostatos, pvz., yra nustatoma, kad kitos valstybės narės apmokestinamasis asmuo tam, kad turėtų teisę į PVM grąžinimą Lietuvoje, jis savo valstybėje turi vykdyti sandorius, suteikiančius teisę į PVM atskaitą valstybėje narėje, kurioje šis asmuo yra įsisteigęs, o tuo atveju, kai šis asmuo valstybėje narėje, kurioje jis yra įsisteigęs, vykdo teisę į PVM atskaitą suteikiančius sandorius ir tokios teisės nesuteikiančius sandorius, grąžinama tokia

PVM dalis, kuri priskiriama sandoriams, suteikiantiems teisę į PVM atskaitą, ir pan.

Taip pat įsigaliojo pakeitimai susiję su prekių tiekimo ir (arba) paslaugų teikimo į kitas valstybės nares ataskaitos pateikimu (PVM įstatymo 88¹ straipsnio pakeitimas), dėl naujos prievolės registruotis PVM mokėtoju (PVM įstatymo 71¹ ir 75 straipsnių pakeitimas), pakeitimai dėl juridinio asmens statuso neturinčių Lietuvos Respublikoje įsteigtų kolektyvinio investavimo subjektų, kurių veiklos forma yra investicinis fondas, registravimo PVM mokėtojais, dėl veiklos kaip komplekso perdavimo (PVM įstatymo 9 ir 68 straipsnių pakeitimas), dėl PVM nuo gauto avanso skaičiavimo (PVM įstatymo 14 straipsnio 3 ir 4 dalies pakeitimas), dėl pašto paslaugų (PVM įstatymo 25 str. pakeitimas), dėl PVM atskaitos, susijusios su tam tikromis finansinėmis paslaugomis (PVM įstatymo 46 ir 58 straipsnių pakeitimas), dėl prekių tiekimo muitinės sandėliuose (PVM įstatymo 53 straipsnio pakeitimas), dėl užsienio apmokestinamųjų asmenų, vykdančių prekių eksportą iš Lietuvos registravimosi PVM mokėtojais (PVM įstatymo 71 str. 3 dalies pakeitimas) ir kiti.

DRAUDIMAS

PAKEISTAS DRAUDIMO ĮSTATYMAS

2009 m. gruodžio 17 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 4, 39, 55², 55¹⁰, 172¹, 187, 197, 198 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 2009, 154-6956) (toliau – Įstatymas). Be kitų pakeitimų, Įstatymu išplėsta subjektų, turinčių mokėti įmokas Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijai (toliau – Draudimo priežiūros komisijai) išlaikyti, grupė bei pakoreguotas perdraudimo įmonių veiklos reglamentavimas.

Įstatymas, kuris įsigaliojo 2009 m. gruodžio 28 d., nustato, kad įmokas Draudimo priežiūros komisijai išlaikyti turi mokėti ne tik draudimo įmonės ir užsienio valstybių draudimo įmonių filialai Lietuvos Respublikoje, bet ir perdraudimo įmonės, kitų Europos Sąjungos valstybių narių draudimo ir perdraudimo įmonių filialai ir užsienio valstybių perdraudimo įmonių filialai. Įmokų dydį turi nustatyti Vyriausybė, tačiau šiems metams jis dar nėra nustatytas.

Įstatymu taip pat nustatyta, kad Draudimo priežiūros komisijos nutarimo dėl poveikio priemonės taikymo rezoliucinė dalis šios institucijos sprendimu gali būti skelbiama viešai Draudimo priežiūros komisijos interneto tinklalapyje.

PATVIRTINTOS NEPAKANKAMO PERDRAUDIMO SUTARČIŲ IDENTIFIKAVIMO IR VERTINIMO TAIŠYKLĖS

2009 m. gruodžio 29 d. Draudimo priežiūros komisija nutarimu Nr. N-532 (Žin., 2010, 1-60) patvirtino Nepakankamo perdraudimo sutarčių identifikavimo ir vertinimo taisyklės (toliau – taisyklės). Taisyklės įsigalios nuo 2010 m. balandžio 1 d.

Taisyklės, kurios yra taikomos Lietuvos Respublikos draudimo įmonėms ir užsienio valstybių draudimo įmonių filialams (toliau – įmonės), nustato kriterijus, kvalifikuojant sutartį, kaip nepakankamo perdraudimo sutartį, t.y. perdraudimo sutartį, kurioje apsaugos limitas negali viršyti (arba viršija nereikšmingai) per visą perdraudimo sutarties galiojimo

laikotarpį perdraudikui sumokėtų įmokų sumos. Taisyklėmis yra nustatoma aiški tokių sutarčių vertinimo tvarka.

- finansinės apskaitos požiūriu šios sutartys yra vertinamos taip:
 - įmokos, sumokėtos arba mokėtinos perdraudikui pagal tokias sutartis, nėra apskaitomos kaip perdraudikų dalis pasirašytose ar uždirbtose įmokose;
 - išmokos pagal nepakankamo perdraudimo sutartis nėra apskaitomos kaip perdraudikų dalis išmokose;
 - gaunamos pajamos ir patiriamos sąnaudos pagal nepakankamo perdraudimo sutartis yra apskaitomos atitinkamai draudimo įmonių pelno (nuostolių) ataskaitos netechninės dalies straipsniuose III.7.2 „Kitos pajamos“ ir III.8.2 „Kitos sąnaudos“.
- draudimo įmonės, skaičiuodamos persidraudimo rodiklį į jį neįtraukia sumų, tenkančių nepakankamo perdraudimo sutartims.
- draudimo įmonės įsipareigojimų dalis, tenkanti perdraudikui pagal nepakankamo perdraudimo sutartį, nėra priskiriama perdraudiko daliai techniniuose atidėjiniuose.

Taisyklėse taip pat yra įtvirtinta gyvybės draudimo įmonių pareiga per 30 kalendorinių dienų informuoti Draudimo priežiūros komisiją dėl perdraudimo sutarties sudarymo (ne gyvybės draudimo atveju – tik tuo atveju, jei perdraudikui perduodamos ar numatytos perduoti persidraudimo įmokos, viršijančios 10 procentų per paskutinius finansinius metus pasirašytų perdraudžiamoje draudimo grupėje įmokų). Informuojant reikia pateikti ir perdraudimo sutarties kopiją bei su sutarties vertinimu susijusius dokumentus.

DRAUDIMO PRIEŽIŪROS KOMISIJA PRIĖMĖ NUTARIMĄ DĖL MAKSIMALIOS TECHNINĖS PALŪKANŲ NORMOS PAKEITIMO

2010 m. sausio 12 d. Draudimo priežiūros komisija priėmė nutarimą Nr. N-4 „Dėl maksimalios techninės palūkanų normos“ (Žin., 2010, 6-290) (maksimali techninė palūkanų norma yra naudojama techninių atidėjinių skaičiavimui, kurie pagal Pelno mokesčio įstatymo 27 straipsnį yra priskiriami leidžiamoms atskaitymams). Draudimo techninė palūkanų norma reikalinga atidėjinių skaičiavimui, kurie yra neapmokestinami. Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija nutarė pakeisti maksimalią techninę palūkanų normą ir nustatyti, kad nauja maksimali techninė palūkanų norma yra 2,28 proc. (anksčiau buvo 2,36 proc.). Nauja palūkanų norma taikoma nuo nutarimo įsigaliojimo dienos, t.y. nuo 2010 m. sausio 17 d.

DRAUDIMO PRIEŽIŪROS KOMISIJA PAKOREGAVO MOKUMO ATSARGOS SKAIČIAVIMO METODIKĄ

2009 m. gruodžio 1 d. Draudimo priežiūros komisija priėmė nutarimą Nr. N-504 „Dėl Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2004 m. balandžio 13 d. nutarimo nr. N-40 „Dėl mokumo atsargos skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo ir papildymo“ (Žin., 2009, 144-6422) (toliau – nutarimas). Nutarimu pakoreguoti minimalaus garantinio fondo dydžiai draudimo įmonėms. Bei pakoreguota mokumo

atsargos skaičiavimo tvarka bei įtvirtinti papildomi reikalavimai tvirtos finansinės būklės atkūrimo planui, kuris turi būti rengiamas, kai draudimo ar perdraudimo įmonės garantinis fondas tampa mažesnis už minimalų garantinį fondą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija (toliau – LAT) 2009 m. gruodžio mėn. 21 d. priėmė nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-574/2009.

Ginčo esmė: Byloje kilo ginčas dėl prievolės grąžinti paskolą pagal būsto kreditavimo sutartį tinkamo vykdymo. Kreditavimo sutartimi ieškovas (bankas) suteikė atsakovui (kasatoriui) paskolą butui pirkti. Už kredito gavėjo prievolę laiku grąžinti paskolą laidavo laiduotojas. Atsakovas ir tretysis asmuo sudarė pirkimo-pardavimo sutartį, pagal kurią tretysis asmuo įsipareigojo pervesti į atsakovo tranzitinę sąskaitą kredito gavėjo skolai pagal kreditavimo sutartį padengti. Paskolą už kredito gavėją grąžino trečiasis asmuo, mokėjimo nurodymu pinigus pervedant į ieškovo sąskaitą. Ieškovas, pagal mokėjimo nurodymo duomenis negalėdamas nustatyti, už kokį skolininką grąžinama paskola, grąžino trečiajam asmeniui jo pervestas lėšas.

LAT pažymėjo, kad tretysis asmuo mokėjimo nurodyme, tiek jo bankas, vykdydamas nurodymą, pinigų pervedimo dokumente nurodė klaidingus kreditavimo sutarties duomenis ir nenurodė pinigų paskirties – padengti kasatoriaus paskolą. Ieškovas, gavęs į savo tranzitinę sąskaitą pinigų, negalėjo identifikuoti gautų pinigų paskirties ir, negavęs iš trečiojo asmens banko papildomos informacijos, negalėjo jais padengti kasatoriaus paskolos. Ieškovas grąžino pinigus į trečiojo asmens sąskaitą, nurodydamas grąžinimo priežastį – nenurodytas lėšų gavėjas. LAT nusprendė, kad apeliacinės instancijos teismo išvada, jog kasatorius, būdamas atsakingas už trečiojo asmens R. J., kurią pasitelkė paskolos prievolei įvykdyti, veiksmus, veikė neprotingai ir, žinodamas, kad pinigai paskolai dengti turi būti pervesti paskolos davėjui, nepareikalavo iš jos informacijos, ar pinigus pervedė pagal paskirtį, nebendradarbiavo su ieškovu, nepareikalavo iš jo informacijos, ar pinigus gavo ir įskaitė juos prievolei padengti, padaryta vertinant nustatytas aplinkybes aptartų teisės normų kontekste. Dėl kasatoriaus nerūpestingumo ieškovas, nagrinėjamo atveju veikdamas kaip bankas ir kaip paskolos davėjas, negalėjo nustatyti gautų į tranzitinę sąskaitą pinigų paskirties, todėl turėjo teisę grąžinti juos mokėtoju (trečiajam asmeniui) t. y. ieškovas nepriėmė prievolės įvykdymo ir nenukreipė gautų pinigų kasatoriaus paskolos prievolei įvykdyti dėl to, kad atliktas mokėjimas neatitiko mokėjimo pavedimui keliamų reikalavimų – mokėtoju nurodytas trečiasis asmuo, kuris neturėjo paskolinių santykių su ieškovu, nenurodytas paskolos gavėjas (kasatorius) ir mokėjimo paskirtis – padengti kasatoriaus prievolę. LAT pažymėjo, kad atsakovas prievolės ieškoviui nėra tinkamai įvykęs, dėl to ieškovas turi teisę reikalauti įvykdyti prievolę, t. y. reikalauti grąžinti kreditą, kadangi pavedimas nebuvo tinkamai įvykdytas.

Kontaktiniai asmenys:

Vilius Bernatonis, partneris (vilius.bernatonis@spp.lt);

Rokas Bukauskas, advokatas (rokas.bukauskas@spp.lt);

Liutauras Baikštys, advokatas (liutauras.baikstys@spp.lt).